

FILM

Text Tereza Herz

T.M.A.

T H E M Y S T E R I O U S A D D R E S S

a dva muži

U nejnovějšího českého filmového hororu se sešly dvě výrazné osobnosti. Dva muži, dva umělci – dvojí pohled na svět, dvě odlišné životní filozofie. Juraj Herz a Martin Němec.

Juraj Herz, mistr hororu

Jeden nevěří na věci mezi nebem a zemí, druhému zpívají víly. Jeden miluje umělý svět Las Vegas, druhý nachází klid v přírodě. Oba milují knížky E. A. Poea. Společně také natočili horor T.M.A., který právě vstoupil do kin. „Mimočodem, možná to ale horor vůbec není,“ říká Tereza Herz, která se na natáčení intenzivně podílela a pro Sanquis rozmlouvala se svým mužem Jurajem i s Martinem Němcem.

Od dob legendárního Spalovače mrtvol se mu říká mistr hororu. Juraj sám je vášnivým milovníkem hororů, thrillerů a temných příběhů. To je svět, který ho baví – a Juraj rád baví sám sebe vším, co dělá. Regály jeho knihoven přetékaají literaturou tohoto druhu, o sbírce filmů nemluví. „Horor mě fascinuje od dětství. Zatímco ostatní děti četly pohádky Boženy Němcové nebo bratří Grimmů, já četl ty Haufovy, hrůzyplné. Potom jsem objevil E. A. Poea, Arbesova Romaneta. To mě ovlivnilo na celý život.“

Tajemství, hrůza. Obvykle k nim patří i násilí. To tě také fascinuje?

Ne, to mě nefascinuje, ale mám rád tvrdé kriminálky. Začínal jsem samozřejmě s knížkami Chandlera a dalších amerických autorů, Teď čtu Ellroye, Wakse. Mám rád tento druh napětí

a upozorňuju, že to není pouze moje specialita. Kdyby nebyly na světě milióny lidí (a většina z nich jsou lidé mírumilovní), kteří mají rádi tenhle druh literatury, tak by se nepsal ani nevydával. A také netočil.

Bylo ti deset let, když tě odvezli do koncentračního tábora. Domů do Kežmarku ses vrátil z Ravensbrücku sám, pěšky a jako první z rodiny. Potom až přišla maminka, půl roku po ní táta. Všichni ostatní členové vaší rodiny zahynuli. Myslíš, že mohla ta zkušenost otupit tvé vnímání – že ti dnes hrůza nevadí?

Těžko říct. Víš, vzpomínám si, jak moji spoluvězni, kluci stejně staří jako já, byli pohoršeni, když jsem zbytek chleba od snídaně jedl při ranním apelu. Před námi ležely mrtvolky lidí, kteří přes noc

Hauf, Arbes a Poe mě ovlivnili na celý život

zemřeli, a já klidně snídám! Necháпали, ale samozřejmě za několik dní dělali totéž. Museli. Snažili jsme se vydržet i s minimem jídla co nejdéle. Tak nějak to patřilo k životu, který jsme tam měli.

Hodně čteš také knihy zabývající se dějinami náboženství a církve, což je jeden velký horor a tebe musí zajímat. Nezatěžuje tě to však přece příliš?

Uvolňuje mě to! Sedím u toho v klidu svého pokoje, ne? Tedy přesněji – horory a thrillery mě uklidňují. Knihy, které rozkrývají historii náboženství a jsou psané teologicky, farářsky, mnichy, třeba i kardinálem, který vystoupil z církve, mě naopak rozčilují. A ohromně zajímají. Mám jich spoustu. Většinou ovšem v cizích jazycích, tady o takové knížky nezavádíš.

Možná jsem někomu ublížil, třeba jsem někomu dal omylem špatný

Juraj Herz právě natáčí film Habermannův mlýn

lék v lékárně, a tak teď musím pykat v koncentráku. Ale proč je tu můj syn? To byla otázka, která tvého otce přivedla k ateismu. Kdy ses ty stal tak přesvědčeným ateistou?

Já vím, že chceš říct militantním, a vím, že jsem v tom nekompromisní a netolerantní. Za všechno to děsné mučení a upalování, které katolická církev v minulosti praktikovala, se ještě nikdo ani neomluvil! Papežem je teď hlavní inkvizitor – a tahle funkce stále ještě existuje. Ale to by bylo dlouhé povídání. Můj ateismus se ovšem zrodil už dávno, když mi byly čtyři roky, tehdy mě podvedlo

Juraj Herz (*1934)

- Režisér, scenárista a herec.
- Po válce studoval na bratislavské Střední uměleckoprůmyslové škole fotografii a poté na loutkářské katedře DAMU režii a herectví. Natočil desítky filmů různých žánrů (Upír z Feratu, Spalovač mrtvol, Petrolejové lampy, Holky z porcelánu...) a filmových pohádek (Panna a netvor, Žabí princ, Císařovy nové šaty...), obdržel řadu filmových cen.
- Do kin právě vstoupil jeho hororový film T.M.A. podle scénáře Martina Němce, nyní točí protiválečný film o vyhnaní Němců ze Sudet Habermannův mlýn.
- Film, který ukazuje, čeho jsou lidé schopni v rámci tzv. kolektivní viny, velmi vážný, tvrdý. Na otázku, jaké má další plány, reaguje však zvesela: „Chci dělat černou komedii! V divadle. Humor je velice zvláštní věc, je anglický, německý, český...“
- A já mám rád černý. Dává mi spojnici mezi hororem a srandou. To mě baví.“

jako první – už Bůh. Jeden z největších hororů je Starý zákon. Bůh vypálil Sodomu a Gomoru, zahynuli všichni lidé. I děti. Ty byly také nemravné? Tenhle Bůh, kterého tolik lidí všude na světě přijalo se vším všudy, je velice zlý, pomstychtivý a neskutečně hrůzný. V jeho jméne se válčí, vraždí neustále.

Vraťme se raději k filmu, byt' také hororovému. Tvůj nový snímek se jmenuje T.M.A.

Už dlouho jsem chtěl točit tenhle druh filmu, ale neměl jsem dobrý scénář. Pak za mnou přišli producenti z Gattea se scénářem Martina Němce. Ten text se mi moc líbil, Martina jsem dřív neznal, ale když jsem se šel podívat na koncert Lili Marlene, poslouchal jeho texty a muziku, došlo mi, že jsem potkal svého scenáristu. Člověka, který má rád to, co já.

Proč sis scénář nenapsal sám?

Nejsem spisovatel. To je strašně osamělá činnost. Já si u počítače raději hraju hry, anebo si čtu, než abych sám něco psal.

Juraji, jsi ateista, nevěříš v existenci věcí mezi nebem a zemí, nicméně ve svých filmech máš tajemné bytosti z tohoto podivného prostoru, jež s námi dovedou komunikovat.

To je jen fantazie, hra lidské představivosti a prostředek třeba ke strašení. Někteří lidé věří na víly. Já ne. Já věřím na krásné ženy. ■